



ДРУ́гий зимóвий похі́д — операція з'єднань Армії УНР. Ін. назви — Листопад. рейд, Льод. похід. Проведений 1921 з метою об'єднати і скоординувати дії розрізнених повстан. загонів на повалення більшов. режиму в Україні. Військ. відділи (заг. чисельністю бл. 2-х тис. осіб) формувалися за добровіл. принципом серед інтер-нов. у Польщі вояків Армії УНР. Очолив Д. З. п. генерал-хорунжий *Ю. Тютюнник*, начштабу признач. полковник *Ю. Отмарштайн*. Похід здійснювався трьома групами. Першою виступила Поділ. група підполковника М. Палія (бл. 500 вояків). 25 жовтня вона перейшла кордон у р-ні Гусятин (нині смт Терноп. обл.) і з боями здійснила 1500-кілометровий рейд окупов. більшовиками територією. 17 листопада Поділ. група дійшла до сіл Гута-Катюжанська та Вахівка (нині обидва — Вишгород. р-ну Київ. обл.), однак їй не вдалося, як передбачалося планом походу, з'єднатися з Волин. групою для спіл. операцій і вона з боями відступила за польс. кордон. Бессараб. група генерала *А. Гулого-Гуленка* (бл. 300 вояків), що повинна була відвернути увагу від гол. угруповання Ю. Тютюнника, зіткнулася з переважаючими силами більшов. військ і після кількох боїв відійшла на тер. Румунії. Волин. група, під безпосеред. командуванням Ю. Тютюнника (бл. 900 вояків), перейшла кордон 4 листопада, а 7 листопада

здобула м. Коростень, однак втримати його не змогла і відступила в р-н м. Радомишль (нині обидва — Житомир. обл.). Використовуючи значну чисел. перевагу, командування Червоної армії нав'язало Волин. групі низку виснажливих ар'єргард. боїв і кинуло проти неї 9-у Крим. кавалерій. дивізію *Г. Котовського*, яка завершила оточення. 17 листопада у бою поблизу Малі Мінки (згодом Народиц. р-ну Житомир. обл., нині знято з обліку) 400 вояків Волин. групи загинули, 537 потрапили у полон, із них 359 більшовики розстріляли (див. *Базар*). Лише штаб. групі з частиною поранених, заг. кількістю до 100 осіб, 20 листопада вдалося перейти польс. кордон. Д. З. п., що відбувався за склад. і несприятл. обставин, став завершенням зброй. боротьби Армії УНР. Його поразка, серед гол. причин якої — поінформованість ВУЧК про маршрути й стан військ та особисті амбіції деяких командирів, загалом негативно позначилася на укр. визв. русі, оскільки підняти заг.-укр. збройне повстання так і не вдалося.

Рекомендована література

1. Базар. Каліш, 1932;
2. Другий Зимовий похід: Спогади учасників. К., 1995;
3. Верига В. Листопадовий рейд. К., 1995.
С. Х. Литвин

Бібліографічний опис:

Другий зимовий похід / С. Х. Литвин // *Енциклопедія Сучасної України* [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2008. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-21890>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).